

IZVEŠTAJ O STANJU VERSKIH SLOBODA U SVETU ZA 2020. KOSOVO

Rezime izveštaja

Ustav zabranjuje versku diskriminaciju i predviđa slobodu veroispovesti koja podleže ograničenjima da bi se osigurao javni red, zdravlje i bezbednost, ili da se zaštite prava drugih. Zakon ne predviđa načine verskim grupama da steknu pravni status. Vlada je u septembru odobrila amandmane koji bi verskim grupama sa takvim statusom omogućilo da posluju u svoje ime i ostvare određene poreske olakšice, ali parlament nije započeo postupak o amandmanima za usvajanje zakona zbog nepostojanja kvoruma koji nije bio povezan s time. Prema navodima Islamske zajednice Kosova (IZK), javne škole u više slučajeva nisu dozvolile muslimanskim učenicama u verskoj odeći da pohađaju nastavu. Vlade Kosova i Srbije potpisale su 4. septembra posredovanu listu obaveza u Vašingtonu D.C. u Beloj kući koja je podrazumevala obećanje da se na nacionalnom nivou štiti i promoviše sloboda veroispovesti, obnovi međuveraska komunikacija, štite verska mesta, sprovode sudske odluke koje se odnose na Srpsku pravoslavnu crkvu (SPC) i nastavi sa restitucijom jevrejske imovine bez naslednika iz vremena Holokausta. SPC je navela da nedostatak konstruktivne komunikacije sa nekim opštinskim vlastima sprečava srpske pravoslavne hodočasnike da imaju slobodan pristup nekim hramovima i grobljima SPC. SPC je istakla da vlada nije u potpunosti sprovela Zakon o specijalno zaštićenim zonama (SZZ) propustivši da spreči izgradnju puta u SZZ manastira Visoki Dečani. Vlada je u avgustu zaustavila radove u SZZ nakon prigovora međunarodne zajednice. Kosovski Savet za sprovođenje i nadgledanje (SSN) u čijem sastavu je i SPC, odlučio je u novembru o rehabilitaciji puta u skladu sa zakonom. Lokalne i centralne vlasti nastavile su da ignorišu odluku suda iz 2016. godine o vlasništvu Srpske pravoslavne crkve na nekoliko zemljišnih parcela pored manastira Visoki Dečani. Nakon preispitivanja, vlada je u avgustu izjavila da je na mnogim grobljima kojima je IZK upravljao po opštinskim ugovorima nepostojanje opštinskog nadzora omogućilo IZK da spreči druge verske/nereligiozne grupe da obavljaju sahrane u skladu sa svojim verovanjima i da se diskriminišu verske manjinske grupe. Zajednica kosovskih Srba i Jevrejska zajednica navele su da neke opštine nisu propisno održavale groblja ovih zajednica.

Nacionalna policija saopštila je da je tokom godine primila prijave o 57 incidenata uperenih na verske objekte ili groblja u poređenju sa 61 incidentom 2019. godine. Policija je većinu incidenata klasifikovala kao krađu, iako su neki podrazumevali oštećenje groblja ili druge imovine. Većina incidenata bila je usmerena na lokalitete muslimanske zajednice, iako je nekoliko uključivalo imovinu SPC i Katoličke crkve.

Prema navodima SPC, mnogi incidenti koji uključuju verske lokalitete SPC bili su povezani sa srpskom etničkom pripadnošću, kao i sa veroispovešću, a bilo je i incidenata koji nisu prijavljeni policiji. U avgustu je Organizacija za evropsku bezbednost i saradnju (OEBS) izvestila da su vandali oštetili crkvu SPC u selu Sredska u Prizrenu. U septembru je prema navodima medija i policije, crkva SPC opljačkana u Babinom Mostu u Obiliću. Lokalni kosovski Albanci, uključujući porodice nestalih u sukobu 1998-1999, protestovali su 6. januara ispred crkve SPC kao što su to i činili od 2015. što je dovelo do toga da raseljeni kosovski Srbi pripadnici SPC ponovo otkazu svoje hodočašće tamo. Zvaničnici SPC ponovo su se žalili na negativno izveštavanje medija i kritike na račun igumana manastira Visoki Dečani, Save Janjića, poput tvrdnji da je iguman blokirao lokalni razvoj uskraćujući opštini Dečane da koristi svoju imovinu i resurse.

Zvaničnici Ambasade SAD nastavili su da podstiču vladu da usvoji amandmane kojima se verskim grupama dozvoljava sticanje pravnog statusa, sprovođenje mehanizama za zaštitu slobode veroispovesti, sprovođenje zakona i sudskih odluka koje se odnose na verske lokalitete SPC i rešavanje imovinskih sporova SPC. Ambasador i drugi predstavnici ambasade razgovarali su sa liderima verskog i civilnog društva o pitanjima verskih sloboda, uključujući jednaku zaštitu, o zabrinutostima oko imovinskih prava i podstakli versku toleranciju i poboljšani međuverški dijalog.

Deo I. Verska struktura stanovništva

Vlada SAD procenjuje da ukupan broj stanovnika iznosi 1,9 miliona (procena od sredine 2020). Na osnovu popisa stanovništva 2011.godine, 95,6 odsto stanovništva su muslimani, 2,2 odsto rimokatolici, a 1,4 odsto pravoslavni Srbi, gde protestanti, Jevreji i osobe koje nisu odgovorile ili koje su odgovorile „nijednoj“ ili „bez odgovora“ zajedno čine manje od 1 odsto. Prema navodima SPC i međunarodnih posmatrača, nedostatak finansijske podrške za popis i većina etničkih Srba koji su ga bojkotovali, doveli su do značajno manjeg broja popisanih etničkih manjina koji pripadaju svim ostalim verskim zajednicama, uključujući pripadnike SPC, muslimane Tarikate i protestante. Ostale verske zajednice, uključujući muslimane Tarikate i protestante, takođe su osporavale podatke popisa stanovništva navodeći da nisu imali poverenje u metodologiju popisa i da veruju da je to dovelo do popisa manjeg broja pripadnika njihovih zajednica.

Većina kosovskih Albanaca su muslimani, iako su neki od njih hrišćani (pravoslavci, katolici i protestanti). Skoro svi kosovski Srbi pripadaju SPC. Većina etničkih Aškalija, Bošnjaka, Egipćana, Goranaca, Roma i Turaka su takođe muslimani, dok većina etničkih Crnogoraca i neki Romi su pravoslavni hrišćani. Skoro svi etnički Hrvati su katolici.

Prema navodima IZK, većina muslimana prati sunitski islam, školu Hanafi, iako su neki deo sufijске tarikatske zajednice. Takođe postoji i verska zajednica Bektaša unutar Sufizma, ali ne postoje zvanične procene o broju sledbenika. Kosovski Albanci čine većinu u 28 od 38 opština u zemlji, a kosovski Srbi čine većinu u preostalih deset. Većina pripadnika SPC živi u deset opština sa većinskim srpskim stanovništvom. Najveće katoličke zajednice su u Đakovici, Janjevu, Klini, Prištini i Prizrenu. Stanovništvo protestanti Evandelističke crkve živi širom zemlje i koncentrisani su u Prištini i Đakovici. Manje jevrejske zajednice žive u Prizrenu i Prištini.

Deo II. Stanje vladinog poštovanja verskih sloboda

Pravni okvir

Ustav propisuje pravo slobode savesti i veroispovesti za sve građane, uključujući pravo na promenu, izražavanje ili neizražavanje verskog uverenja, praktikovanje ili uzdržavanje od praktikovanja religije kao i pravo pridruživanja ili odbijanja pridruživanja verskoj zajednici. Ova prava podležu ograničenjima zbog razloga javne bezbednosti i očuvanja reda ili zaštite zdravlja ili prava drugih. Ustav propisuje razdvojenost verskih zajednica od javnih institucija, uključujući pravo verskih grupa da nezavisno uredе svoje organizacije, aktivnosti i obrede i pravo da osnuju verske škole i dobrotvorne ustanove. Ustav propisuje jednaka prava svim verskim zajednicama, predviđa da je zemlja sekularna i neutralna u pogledu religije, propisuje da država osigurava zaštitu i očuvanje verskog nasleđa zemlje i zabranjuje diskriminaciju po osnovu religije. Ustav propisuje da zakon može da ograniči slobodu izražavanja da bi se sprečilo izazivanje nasilja i provokacija netrpeljivosti na osnovu rase, nacionalne, etničke ili verske pripadnosti. Dozvoljava sudovima da zabrane organizacije ili aktivnosti koje podstiču rasnu, nacionalnu, etničku ili versku mržnju.

Zakon o verskim slobodama navodi, „Sve religije i njihove zajednice na Kosovu, uključujući Islamsku zajednicu Kosova, Srpsku pravoslavnu crkvu, Katoličku crkvu, Hebrejsku versku zajednicu i Evangelističku crkvu (pet „tradicionalnih“ verskih

zajednica) imaju svaku vrstu zaštite i mogućnosti da bi se osigurala prava i slobode predviđene ovim zakonom.“ Ustav propisuje prava i zaštitu za sve građane, uključujući održavanje, razvoj i očuvanje njihove religije koristeći sopstveni jezik. Ustav takođe navodi da verske zajednice imaju pravo na osnivanje verskih škola i dobrotvornih ustanova sa mogućnošću da se finansiraju uz finansijsku pomoć vlade, „u skladu sa zakonom i međunarodnim standardima.“ Ustav predviđa garancije za slobodu i pluralizam medija. Garantuje svim etničkim zajednicama pristup javnim medijima. Dodatna prava verskih grupa uključuju uspostavljanje i korišćenje svojih vlastitih medija, održavanje neometanih mirnih kontakata sa osobama van zemlje sa kojima dele isti verski identitet i jednak pristup javnom zapošljavanju.

Ustav garantuje 20 od 120 poslaničkih mesta u parlamentu predstavnicima iz etničkih manjinskih zajednica koji su često povezani sa jednom većinskom verskom grupom, kao što su muslimani ili hrišćani pravoslavne veroispovesti. Takođe predviđa usvajanje, izmenu i dopunu ili ukidanje svakog zakona koji se odnosi na verske slobode ili kulturno nasleđe zahtevajući usvajanje od strane većine poslanika koji zastupaju manjinske zajednice, kao i većinu svih prisutnih poslanika.

Ustav predviđa Instituciju ombudsmana koja je odgovorna za nadgledanje verskih sloboda, između ostalih ljudskih prava, i za preporučivanje mera da se isprave povrede. Propisuje da država preduzima sve neophodne mere da zaštiti pojedince koji mogu da budu izloženi pretnjama, neprijateljstvu, diskriminaciji ili nasilju zbog svog verskog identiteta.

Zakon propisuje da zemlja nema zvaničnu religiju, ali navodi pet „tradicionalnih verskih zajednica koje dobijaju dodanu zaštitu i benefite, uključujući umanjeње poreza.

Zakon ne zahteva da se verske grupe registruju, ali isto tako ne predviđa pravni mehanizam ili specifične smernice kako da verske grupe dobiju pravni status preko registracije ili na druge načine. Bez pravnog statusa, verske zajednice ne mogu da imaju imovinu u svom vlasništvu, otvore bankovne račune, zaposle osoblje ili pristupe sudovima kao kolektivni subjekt. Međutim, pojedine kongregacije ili pojedinci mogu to da čine i obavljaju ostale administrativne zadatke u svoje ime. Lokalne zajednice često prepoznaju vlasništvo verskih grupa nad objektima, međutim, zakon generalno ne štiti ove objekte kao imovinu verske zajednice, nego radije kao privatno vlasništvo građana ili nevladinih organizacija. Imovina SPC je izuzetak. Zakon o SZZ priznaje i štiti integritet imovinskog vlasništva SPC i upravljanje nad određenim područjima unutar SZZ.

Zakon propisuje slobodu verskih ili neverških praksi, pravo na osnivanje humanitarnih/dobrotvornih organizacija, prihvatanje dobrovoljnih finansijskih priloga od pojedinaca i institucija i uključivanje u nacionalne i međunarodne komunikacije u verske svrhe.

Zakon propisuje zaštitne mehanizme za lokalitete od verskog i kulturnog značaja i zabranjuje ili ograničava obližnje aktivnosti koje bi mogle da oštete istorijsko, kulturno ili prirodno okruženje. U skladu sa zakonom, SSN je odgovoran za presuđivanje u sporovima između vlade i SPC koji se odnose na SZZ i ostala pitanja koja se tiču zaštite verskog i kulturnog nasleđa SPC. SSN je posebno telo koje proističe iz Sveobuhvatnog predloga za rešenje statusa Kosova iz 2007. godine (takođe poznatim i kao Artisarijev plan) i koje je osnovano u skladu sa zakonom. U sastavu SSN su Ministarstvo ekonomije i životne sredine (kopredsedavajući); specijalni predstavnik Evropske unije (kopredsedavajući); Ministarstvo kulture, omladine i sporta; SPC i OEBS.

Opštine su zakonski odgovorne za očuvanje i održavanje svih javnih grobalja, uključujući i ona namenjena određenim verskim zajednicama.

U skladu sa zakonom, „javne obrazovane ustanove se uzdržavaju od podučavanja veronauke ili drugih aktivnosti koje propagiraju određenu veroispovest“. Zakon je nesprovodljiv u školama koje rade u skladu sa paralelnim strukturama srpske vlade, nad kojima Vlada Kosova nema kontrolu.

Administrativni cirkularni dopis Ministarstva obrazovanja i nauke (MON) o kodeksu ponašanja i disciplinskim merama za učenike osnovnih i srednjih škola koje ima snagu zakona zabranjuje učenicima da nose versku odeću u prostorijama osnovnih i srednjih škola.

Zemlja nije potpisnica Međunarodne povelje o građanskim i političkim pravima.

Vladine prakse

Vlada je u septembru usvojila i poslala parlamentu amandmane na zakon o verskim slobodama, koji bi dozvolili verskim grupama da steknu pravni status, obavljaju poslovanje i stiču stvarnu i ličnu svojину na svoje ime, otvore bankovne račune i dobiju poreske olakšice pri uvozu. Na kraju godine, parlament nije glasao o amandmanima; stalno nije bilo kvoruma zbog pandemije kovida-19 i bojkota poslanika kosovskih Srba. Zbog neusvajanja zakona, sve verske zajednice navele su da su nastavile da upravljaju bankovnim računima koji su registrovani na pojedince,

a ne na zajednice. Osim toga, zajednice kao što je Protestantska evangelistička crkva Kosova (PECK) navele su da su nastavile da budu oporezivane kao profitabilna preduzeća.

Prema navodima IZK, bilo je više slučajeva gde su osnovne škole uskratile pristup muslimanskim učenicima kao rezultat primene administrativnog cirkularnog dopisa MON-a kojim se zabranjuje nošenje „verske odeće“ na školskoj imovini. Imam Ljabinot Malići, šef nevladine organizacije Kosovski centar za mir, izvestio je da je dvema učenicama osnovnih škola, jednoj u Kosovom Polju i drugoj u Đakovici uskraćen ulaz u školu zbog nošenja hidžaba. Školski zvaničnici preispitali su svoju odluku nakon što je Kosovski centar za mir istražio situaciju. U julu su mu zvaničnici MON-a saopštili kako je Malići rekao, da je MON posvećen preispitivanju zabrane nošenja verske odeće. Zabrana je pred kraj godine i dalje bila na snazi.

Predstavnici muslimanske zajednice rekli su da je tokom godine bilo slučajeva diskriminacije prilikom zapošljavanja muslimanskih žena koje su nosile versku odeću, ali nisu naveli primere.

Vlade Kosova i Srbije potpisale su 4. septembra listu obaveza u Vašingtonu D.C, gde se Vlada Kosova obavezala da štiti i promoviše slobodu veroispovesti, uključujući obnavljanje međuverske komunikacije, zaštitu verskih lokaliteta, sprovođenje sudskih odluka koje se odnose na Srpsku pravoslavnu crkvu (SPC) i nastavak restitucije Jevrejke imovine iz vremena Holokausta bez naslednika koja nije potraživana.

Zvaničnici opštine Dečani nastavili su da odbijaju da sprovedu odluku Ustavnog suda iz 2016. koja potvrđuje odluku Vrhovnog suda iz 2012. da otprilike 24 hektara (59 jutara) zemlje pripada kao vlasništvo manastiru SPC Visoki Dečani. U novembru se SPC žalio Kosovskoj katastarskoj agenciji, a njena odluka pred kraj godine još uvek nije bila doneta. NATO trupe u zemlji nastavile su da pružaju bezbednost manastiru Visoki Dečani.

Opština Dečani je u avgustu započela radove na putu unutar SZZ manastira Visoki Dečani u suprotnosti sa zakonom. Vlada je zaustavila radove nakon međunarodnih kritika. U novembru su SSN i opštinska vlada Dečana došli do sporazuma uz italijansko posredovanje koji poštuje zakon po pitanju rehabilitacije puta. Aranžman je obuhvatio razvoj obilaznog puta van granica SZZ koji bi povezivao Dečane sa Crnom Gorom i zasebnog lokalnog puta u okviru SZZ. Predloženi radovi na putu nisu započeti do kraja godine.

U julu je Opština Priština izdala građevinsku dozvolu i počela je izgradnja Velike džamije u Prištini koju finansira turska vlada. Neki građani su se usprotivili izgradnji džamije, rekavši da je njen dizajn zasnovan na arhaičnom osmanskome stilu umesto na tradicionalnoj arhitekturi kosovske džamije. Neki lokalni imami nastavili su da izjavljuju da postojeće džamije u centru grada ispunjavaju potrebe građana i da nema potrebe za tako velikom džamijom na tom prostoru.

Ministarstvo lokalne uprave (MLU) izvestilo je da je 23 od 38 lokacija opštinske vlade imalo ugovore o uslugama sa IZK-om za pružanje usluga uređenja, održavanja i sahranjivanja na javnim grobljima. Prema MLU, prisustvo hanafijskog imama na sahrani na grobljima kojima je upravljao IZK često se smatralo obaveznim. Neke verske i etničke zajednice, posebno muslimani koji nisu Hanafi, kao što su Šije i Bektaši, kao i protestanti i članovi Crkve Isusa Hrista svetaca poslednjih dana, rekli su da ih je mogućnost IZK da zameni drugo versko osoblje u obavljanju obreda sahranjivanja na grobljima pod upravom IZK sprečavala da obavljaju sahrane prema svojim običajima. MLU je tokom godine izvršio pregled i naveo je da su ove zabrinutosti potkrepljene. Takođe je naveo da je na mnogim grobljima kojima upravlja IZK nepostojanje opštinskog nadzora omogućio IZK da diskriminiše manjinske verske grupe u dodeljivanju grobnih parcela i pružanju drugih usluga. MLU je dodao da je IZK takođe uslovio sahranjivanja plaćanjem godišnjih članarina koje su varirale po opštinama od dva do šest evra (2 do 7 \$) godišnje po osobi, što je podrazumevalo učešće imama i obavljanje islamskih verskih obreda. MLU je pozvao opštine da uključe sve lokalne verske zajednice u razgovore o ugovorima i da ugovori obezbede jednak tretman prema svim grupama. Katolička, pravoslavna i jevrejska zajednica u Prištini nastavili su da koriste odvojena javna groblja koja su ove grupe samostalno održavale i kojima su upravljale.

SPC i zajednica kosovskih Srba nastavile su da izjavljuju da u mnogim opštinama sa većinskim kosovskim Albancima lokalne samouprave nisu obezbedile adekvatno održavanje njihovih grobalja, a policija nije obezbedila dovoljno sigurnosti, što omogućava česta vandalska dela. Na osnovu izveštaja medija na srpskom jeziku u februaru, bilo je uobičajeno za pravoslavna groblja u nekoliko područja da imaju oštećene nadgrobne spomenike i budu obrasla korovom. Neki mediji takođe su naveli da raseljeni Srbi prenose ostatke svojih preminulih na groblja u Srbiji. Na primer, u junu je iguman Sava na Tviteru objavio da je stanje grobalja SPC u područjima sa većinskim albanskim stanovništvom čak i gore nego što je to opisao OEBS u izveštaju iz 2011. godine u kojem se navodi da su 392 srpska groblja bila u „lošem“ ili „veoma lošem“ stanju.

Predstavници jevrejske zajednice ponovo su istakli da lokalne vlasti nisu propisno održavale jevrejska groblja van Prištine, uključujući Novo Brdo, Lipljan, Kamenicu, Prizren, Mitrovicu i Gnjilane, uprkos svojoj zakonskoj obavezi da to čine.

Uz saglasnost vlade, OEBS je nastavio da prati sprovođenje zakonskih propisa o zaštiti SZZ oko srpskih pravoslavnih verskih lokaliteta i lokaliteta nasleđa. Policijska jedinica za zaštitu lokaliteta kulturnog i verskog nasleđa nastavila je da obezbeđuje i pruža neprestanu zaštitu i da obezbeđuje širom zemlje 24 posebno zaštićene zone.

Pred kraj godine, Opština Priština i Jevrejska zajednica nisu mogli i dalje da se slože oko pogodne lokacije za sinagogu za koju je opština izdala građevinsku dozvolu 2016. godine.

SPC je istakla da su zaostali nerešeni sudski sporovi sprečili napredak po pitanju tužbe koju je Univerzitet u Prištini podneo protiv nje 2017. godine. Prema navodima SPC, u tužbi se traži da se poništi donirano zemljište koje je 1991. godine donirala bivša jugoslovenska vlada SPC-u i rušenje nedovršenog, ali posvećenog Sabornog hrama Srpske pravoslavne crkve Hrista Spasitelja sagrađenog na zemljišnoj parceli u univerzitetskom kampusu. Opština Priština i Univerzitet osporavali su vlasništvo SPC nad zemljištem.

SPC je istakao da je Kosovska agencija za borbu protiv korupcije nastavila da osporava vlasništvo SPC nad imovinom koju agencija koristi od 2001. godine. SPC je naveo da je agencija dugovala zakupninu za korišćenje imovine. SPC je 2018. godine delimično dobio zakupninu, ali nije dobio dalju naknadu. Pred kraj godine, ni SPC ni agencija nisu pokrenuli pravni postupak zbog spora.

Prema navodima IZK, centralna vlada nastavila je da obezbeđuje finansiranje do nekog obima islamske veronauke u medresi IZK u Prištini i njenim ograncima u Prizrenu i Gnjilanu. Neki članovi Pravnog fakulteta Univerziteta u Prištini naveli su da je ovo finansiranje bilo diskriminatorno zbog toga što vlada nije finansirala veronauku nijednoj drugoj verskoj grupi.

Prema navodima MON-a, etnički Srbi i neki Goranci, Hrvati i Romi nastavili su da pohađaju javne škole u kojima se nastava izvodi na srpskom jeziku prema planu i programu nastave i učenja paralelnih struktura srpske vlade. Škole su nudile časove pravoslavne veronauke, a srpska vlada je plaćala nastavnike koji su bili pripadnici SPC. Učenicima je bilo dozvoljeno da izaberu da ne pohađaju ovu nastavu.

PECK je istakao da je Kosovska imigraciona služba nastavila da odbija da prizna status misionarima koji nisu sa Kosova, a koje je angažovala Crkva. PECK je istakao da je Carinska služba tražila naplatu dažbina u iznosu od 3.393 evra (\$4.200) za humanitarnu pomoć koju je PECK primio iz inostranstva tokom godine, dok su neke druge verske zajednice, kao što su IZK, bile izuzete od plaćanja dažbina. PECK je istakao da je Carinska služba nastavila da insistira na plaćanju dažbina uprkos intervenciji tadašnjeg premijera Ramuša Haradinaja 2019. godine. Osim toga, prema navodima PECK, neka poslovanja zbog verskih predrasuda nisu poštovala izuzeće od plaćanja poreza na dodatu vrednost za robu koju su kupovale njene crkve.

SPC je nastavio da se žali na javne izjave opštinskog rukovodstva Dečana protiv igumana Save iz manastira Visoki Dečani zbog njegovog protivljenja nelegalnoj izgradnji puteva u okviru SZZ Dečani.

Regulatorno telo za vodosnabdevanje izjavilo je da tokom godine nije naplaćivalo naknadu verskim objektima koji pripadaju svim verskim zajednicama, za razliku od prethodne godine kada je naplaćivalo račune nekim verskim zajednicama, poput protestantima i tarikatima.

Deo III. Stanje poštovanja verskih sloboda u društvu

Nacionalna policija saopštila je da je tokom godine primila prijave o 57 incidenata uperenih na verske objekte ili groblja u poređenju sa 61 incidentom 2019. godine. Svi incidenti su se odnosili na imovinu. Od 57 incidenata, 45 se dogodilo na muslimanskim lokalitetima, osam na SPC lokaliteta i tri na katoličkim lokalitetima, dok jedna ciljana imovina ne pripada određenoj verskoj grupi. Policija je većinu ostalih 56 incidenata klasifikovala kao krađu, mada su neki podrazumevali oštećenje grobalja ili druge imovine. Takođe je bilo nekih incidenata koji su uključivali verske lokalitete koji nisu prijavljeni policiji. Policija nije klasifikovala nijedan od ovih prijavljenih 57 incidenata kao verski motivisane incidente. SPC je, međutim, izjavio da su neki incidenti koji uključuju njenu imovinu na Kosovu bili verski i etnički motivisani. Zbog toga što su vera i etnička pripadnost često tesno povezani, teško je kategorisati mnoge incidente da su motivisani samo na osnovu verskog identiteta.

SPC je naveo da su medijski izveštaji tokom godine doprineli atmosferi međuetničke i međuverske netrpeljivosti. Na primer, u septembru je Eparhija raško-prizrenska SPC objavila saopštenje za štampu u kojem osuđuje članak profesora istorije Bedrije Muhadrije u novinama Koha Ditore koji, kako se navodi u saopštenju, tvrdi bez dokaza da su sveta mesta SPC na Kosovu zapravo srednjovekovne albanske i uzurpirane rimokatoličke crkve.

IZK je ponovo izjavio da su bili medijski izveštaji i izjave na društvenim mrežama koji negativno prikazuju muslimane. U julu je kolumnista novina osudio snažnu javnu podršku izgradnji Velike džamije u Prištini, pišući da muslimani u zemlji „više nemaju nikakve veze sa Ilirima“ i dodajući da „ulaganje u džamije udaljava Kosovo sa njegovog evropskog puta.“

IZK je prijavio jedan slučaj muslimanke kojoj je uskraćen ugovor o radu u privatnom sektoru, ali nije naveo detalje o tome. Prema navodima IZK, pobožne muslimanke su oklevale da prijavljuju slučajeve diskriminacije na osnovu veroispovesti.

Lokalni kosovski Albanci, uključujući porodice nestalih u sukobu 1998-99. protestovali su 6. januara ispred crkve SPC gde su raseljeni kosovski Srbi pripadnici SPC planirali hodočašće na Pravoslavni Božić. Mediji su izvestili da su organizatori ponovo otkazali hodočašće, pozivajući se na bezbednosne razloge. Takvi protesti održavaju se od 2015. godine.

U avgustu su vandali oštetili crkvu SPC u selu Sredska u Prizrenu. U septembru su mediji izvestili da je provaljeno u crkvu SPC u Babinom Mostu u Obiliću koja je tom prilikom i oskrnavljena.

Bilo je izveštaja o incidentima vandalizma tokom cele godine na srpskim grobljima. Mediji na srpskom jeziku izvestili su da je 10. januara nepoznata osoba postavila albansku zastavu na ogradi oko srpskog groblja u Gornjem Livoču u blizini opštine Gnjilane. U februaru su mediji na srpskom jeziku izvestili da su nepoznate osobe vandalizovale srpsko groblje u selu Žač u opštini Istok uoči parastosa. Prema navodima medijima, vandali su srušili i razbili spomenike, posekli vekovna stabla koja su potom pala na grobnice i uklonili ogradu. Navodno je oštećena i crkva na groblju. U novembru su mediji na srpskom jeziku izvestili da je pre parastosa nekoliko spomenika srušeno na srpskom groblju u selu Svinjare u blizini Južne Mitrovice. Prema izveštajima medija, u junu je grupa kosovskih Srba posetila groblje u Južnoj Mitrovici gde je uništeno više od 80 odsto nadgrobnih spomenika. Neki mediji su takođe objavili slike groblja na kojima se vide polomljeni nadgrobnici i obraslo rastinje.

U aprilu su u opštini Orahovac polomljeni nadgrobnici na grobovima pripadnika etničkih zajednica Roma, Aškalija i balkanskih-Egipćana. Predsednik opštine Smajl Ljatifi javno je osudio incident i pozvao da policija hitno postupa u pronalaženju izvršioca. Tadašnji ministar za zajednice i povratak Dalibor Jevtić

osvrnuo se na prethodne slučajeve u opštini i obavezao se da će podržati porodice pogođene incidentom. OEBS je takođe objavio izjavu o osudi.

U decembru su opštinski zvaničnici Srbice izvestili da su vandali uništili ploču na kojoj su ispisane reči „Naša crkva“ u Gradiću u mestu Sirigana. Lokalitet je zaštićeno kulturno nasleđe. Nijedna određena verska grupa nije tražila vlasništvo nad pločom.

Prema zvaničnicima Katoličke crkve, izveštaji o uništavanju verskih simbola u katoličkoj crkvi u selu Janjevo 2019. godine pokazali su se netačnim.

Rukovodstvo IZK je izvestilo da je grupa građana Mitrovice lobirala za rekonstrukciju džamije u Severnoj Mitrovici koju su snage Savezne Republike Jugoslavije uništile 1999. godine, ali je protivljenje lokalnih Srba nastavilo da onemogućuje planove rekonstrukcije.

Lideri verskih grupa nastavili su da vode međuverske razgovore o imovinskim pravima, zakonodavnim prioritetima i problemima lokalne zajednice. OEBS je nastavio da koordiniše neke aktivnosti među verskim grupama, uključujući i sastanke sa vlastima na centralnom i lokalnom nivou kako bi se razgovaralo o pitanjima kao što su održavanje grobalja, izuzeće od plaćanja poreza i carinskih dažbina za humanitarne aktivnosti verskih zajednica i amandanima na zakon o verskim slobodama. Jedan od rezultata ovog angažmana bilo je to da su neke opštinske vlasti poboljšale održavanje grobalja. OEBS je takođe zagovarao za uključivanje predstavnika svih glavnih verskih zajednica u opštinske odbore za bezbednost zajednica koji su se sastajali da diskutuju o bezbednosnim pitanjima.

Deo IV. Politika i angažovanje Vlade SAD

Ambasador i drugi zvaničnici ambasade razgovarali su i zagovarali kod premijera i zamenika premijera, zvaničnika MON-a, Ministarstva omladine, kulture i sporta i lidera političkih partija Demokratske partije Kosova, Pokreta samoopredeljenje, Demokratskog saveza Kosova i Srpske liste za donošenje izmena zakona o verskim slobodama koje bi verskim grupama omogućile da steknu pravni status. Oni su takođe pozvali vladine zvaničnike da poštuju verske slobode i pluralizam i unaprede svoju komunikaciju sa verskim grupama. Ambasador i drugi zvaničnici ambasade apelovali su na zvaničnike centralnih i lokalnih vlasti, uključujući premijera, da poštuju zakon o SZZ, posebno u slučaju puta blizu manastira Visoki Dečani. Zvaničnici ambasade zagovarali su na svim nivoima sprovođenje odluke Ustavnog suda iz 2016. u kojoj se nalaže vraćanje 24 hektara (59 jutara) zemljišta manastiru

Visoki Dečani pozivajući vladu i pravosuđe da lokalne zvaničnike smatraju odgovornim.

Ambasador i drugi zvaničnici ambasade apelovali su da se unapredi dijalog između etničkih Albanaca koji su članovi Vlade - uključujući premijera - i pripadnika civilnog društva sa pripadnicima SPC. Oni su preneli ovu poruku kako na privatnim sastancima, tako i u javnim izjavama pozivajući na saradnju između lokalnih vlasti i SPC o pitanjima kao što su vlasništvo nad imovinom, ljudska prava, verske slobode i opšta sigurnost.

Zvaničnici ambasade sastali su se sa svim glavnim verskim zajednicama i razgovarali o amandmanima na zakon o verskim slobodama, socijalnim pitanjima od zajedničkog interesa, verskim slobodama i odnosima vlasti sa verskim zajednicama. Ambasada je takođe finansirala međuverški dijalog među mladima iz svih glavnih verskih grupa i nereligioznih organizacija u zemlji.

Ambasada je često objavljivala poruke na društvenim mrežama u znak podrške verskim slobodama, na primer povodom Međunarodnog dana verskih sloboda koji se obeležava 27. oktobra, pozivajući vladu da sprovede odluku Ustavnog suda u slučaju koji se odnosi na spor oko zemljišta manastira Visoki Dečani i pozivajući sve strane da se pridržavaju zakona o SZZ.